

Georg Brandes' tale ved Engelske Forfatteres Fest

Taler

Georg Brandes
Litteraturkritiker og
samfundsdebattør

Dato

27. november 1913

Sted

London

I.

En Dag for mange Aar siden spurgte jeg Direktøren for Kvægtorvet i Kjøbenhavn, hvorfor Oxekødet i Danmark aldrig var i streng Forstand godt. Han svarede: Fordi hvad vi kalder Oxekød Nr. 1, i Virkeligheden er Nr. 4; de tre først numre gaar til England og kommer overhovedet aldrig paa Markedet her.

Jeg fik da det Indtryk, at Englænderne spiste vort bedste Oxekød som en Slags Hævn for de Plyndrings- og Erobringstog, som de Danske i fordums Tid foretog til England. Men denne Kendsgerning indgød mig nogen Uvilje imod Deres Folk, en Blanding af Misundelse og Nag.

Den næste Følelse, der opstod i mit Sind overfor Englænderne, var Beundring. Jeg tænkte mindre paa deres Maaltider end paa deres Bedrifter. Jeg saa, de passede paa, allevegne at faa de bedste Stykker af Jordkloden og at de havde underlagt sig Oceanet. Jeg forstod en Englænders Selvfølelse, som William E. Henley har udtalt den i Versene:

Mod Øst og Vest og Nord, hvor end der paa Jord stod Slag,

som Mænd til en Fest vi foer at slaas under Viljens Flag.

Vi vandred, vi sejled, vi drog, som Støtter af Ild eller Damp,

Sønner af Viljen vi slog, vi kæmpede Viljens Kamp.

Til nu alle Navnes Navn, England, det Magtens Navn,

flammer fra yderste Syd til Nordpols Nat som en Baun.

Det er det England, jeg beundrer.

Men det England, jeg elsker, er af anden Art. Det er det England, som er Tilflugtsstedet-et for de Forfulgte, den Havn, hvortil Frihedens Forsvarere søger. Det Land, hvor der rejste sig en Storm af Forbitrelse imod det Ministerium, som havde ladet Mazzini's Breve aabne; det Land, hvor Gladstone's Artikler om Fængslerne i Kongeriget Neapel gav Bourbon'ernes Rædselsherredøme det første Stød; det Land som gav Krapotkin Ly; maaske især det Land, hvor Bryggerknægtene i Barclay's Bryggeri i London kastede Ungarns Bøddel, General Haynau, i Bryggerkarret, og hvor Minearbejderne i Newcastle gav Garibaldi en Æressabel.

Saadanne Handlinger vidner om mer end Civilisation, om Folkesjælens Evne til Harme og Begejstring.

Jeg skylder England dybe Indtryk. I Reglen er Gæld noget, som fattiggør, men aandelig Gæld er en sand Rigdom. Min Gæld til England er ikke til at maale; ikke desmindre voxer den bestandig; thi fra der øjeblik, den er paadraget, bliver den en Del af min sikreste Formue.

De kender alle H. C. Andersens Eventyr om den grimme Alling. Han har som bekendt tænkt paa sin egen Historie ved Ællingens. Men der gives andre grimme Ællinger end ham. Jeg selv har længe været en. Andersen var imidlertid forholdsvis lykkelig, thi den Svane, han blev, var en regelret, tam, hvid Svane, hvis Lykke bestod i at æde det Brød og de Kager, som Børnene kastede til den.

Jeg derimod blev til en af de underlige, lidenskabelige, sorte Svaner, som De ser svømme i St. James' Park, med stiv Hals og skarlagentrødt Næb. En Svane, der

ikke er hvid, er i Andedammen et sandt Monstrum, og den føler sig derfor et lykkeligere, naar saadan en stor hvid Svane som Sir Sidney Lee, saadan en fin hvid Svane som Mr. Edmund Gosse, hædrer den med deres Hyldest, og naar udmærkede Herrer og Damer, som i St. James' Park, foretrækker dens Svanesangs sidste Toner for Maagers Skrig og Ænders Snadren.

II.

Da man anmoder mig om ikke at indskrænke mig til en Tak i eget Navn, men til at takke for den Skaal, der blev udbragt for den danske Literatur, kunde jeg ønskee, jeg formaade at indgyde vore engelske Venner her nogen Medfølelse med en dansk Forfatters Lod.

Hver Linje, en Englænder skriver, kan læses af nogle Hundrede Millionet Mennesker. Naar en dansk Skribent rejser blot to Timers Rejse Syd for Kjøbenhavn, er han udenfor det Omraade, hvor hans Sprog forstaas.

Men for en Skribent er Sproget næsten Alt.

En femte Rangs Forfatter, som læses i sit eget Sprog, tager let Luven fra en anden Rangs Forfatter - og anden Rang er saare høj - som kun læses i Oversættelser. Vi Danske har ikke havt Verdens Øre, har vel heller ikke fortjent det, men vi er fødte Kunstnere, og vi elsker vort Sprog over alt andet. Vi tilbringer bogstavelig vort Liv med at dyrke dette Sprog ved at befri det for fremmede eller ildelydende Ord og give det Farve, Rytme, Harmoni og Melodi. Vi forsøger, af hver Side og hver Sætning eller, hvis vi er Digtere, af hver Strofe og hvert Vers at gøre et lille kunstnerisk Hele - og saa bliver vi oversatte - dersom

vi ellers bliver oversatte. Det vil sige at Klangfarve, Vellyd, hele Sprogets Arkitektur og al Sprogets Musik forsvinder. En Hud trækkes af, som var Talen om en Pølse, der skulde spises. Indholdet fyldes i en ny Hud, som var Talen om en Pølse, der skulde stoppes.

Der gives et gammelt Saga om Apollon og Marsyas. Marsyas blev flaaet, fordi han var dristig nok til at ville kappes med Apollon. Hvor stor Brøden eller Indbildskheden var, er det vanskeligt for os at afgøre, men Straffen var i ethvert Tilfaelde aldeles barbarisk.

Hvem ved: Maaske var Brøden slet ikke saa stor. Maaske var der ved Marsyas' Spil paa hans simple landlige Instrument, Rørfløjten, en naturlig Ynde, som var gaaet tabt i Apollons mer og mer akademisk-kunsthærdige Greb i Lyrens klassiske Streng.

Lige meget! Engelske Læsere har hverken set en dansk Marsyas eller en dansk Apollon uden i flaaet Tilstand. Begge har ganske vist faaet nyt Skind, og har Forfatteren været heldig nok til at finde og vinde en sprogkyndig og kunstnerisk begavet Oversætter, maa han prise sin Lykke. Men det nye Skind er dog et Overtræk, der ikke er hans egen Hud og ikke nøje gengiver hans Skikkelses Form.

Verdenslitteraturen er en mægtig Kirke. Englands Literatur er et helt Skib i denne Kirke. Den danske er i den kun et Kapel. Men Enhver, der har besøgt Italiens berømte Kirker, ved, hvor stor Omhu der tidt er ofret paa et eller andet lille Kapel. Der kan være en hel Samling Kostbarheder. De finder der

Billedhuggerarbejdet af Mino da Fiesole, Terracottaer af Luca della Robbia, ypperlige ved Ynde og Finhed; undertiden findes som i San Gennaro's henrivende Kapel i Neapels Domkirke syv Altre, nogle og fyrreryve Søjler af mangefarvet Marmor og en falsk Michelangelo. Vi har ingen falsk Michelangelo, men en ægte Thorvaldsen. I vort lille Kapel er der sød Røgelseduft og Vellyd fra Naturens store Orgel.

Paa dansk Civilisations Vegne siger jeg Dem vor Tak.

Kilde

Brandes, G. (1920). Taler. Kjøbenhavn og Kristiania: Nordisk Forlag. 194-197.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Festtale

Relateret

Georg Brandes' tale i Hansted Skov
13. juni 1886

Georg Brandes' indledende forelæsning om Hovedstrømninger
3. november 1871

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/georg-brandes-tale-ved-engelske-forfatteres-fest>